

primò ex verbis illius decreti ibi; possunt Episcopi, & iniquam Sedis Apostolicæ delegati iuxta formam iuris facere, imònes perpetuas, ubi non absolutè delegatur potestas vniendi, sed iuxta formam iuris. At forma iuris est, vt exigatur Capituli consensus, *Clemens. 2. de rebus Ecclæs. non alienand.* Et hinc soluitur prima, & secunda ratio partis oppositæ: quia ea doctrina, lo cum habent, vbi absque limitatione concederetur potestas delegata. Nec obstat tertia ratio, quia latissimum consensum expresse petens seruari in hac vniõne formam iuris. Et confirmatur ex regula vulgari, que correctionem iurium, in quantum fieri potest, vitandam dicitur, & iura iuris concordada, etiam ad id oportet verba à propria significatione distrahì, vt probatur *lib. 1. de matrim. disp. 17. n. 6.* nedum quando concordari possunt, eaq̃e correctio vitari absque vlla verborum distractione à proprio significato, vt hic contingit. Secundo, ex doctrina præfationibus Rota Romane. *in vniõne. numero 12. vers. in vniõne faciendâ.* (habentur in nauissimis decisõibus Rota. tom. 2. fin.) vbi deciditur, in vniõne faciendâ per Episcopum etiam ex concessione Pontificis non faciente mentionem Capituli, exigì Capituli consensum. Tandem, quia Hojeda de *incompatib. beneficiorum. 2. p. c. 3. n. 9.* & Azor tom. 2. *insti. moral. lib. 6. c. 28. g. 12.* scripsere post Tridentinum, & meminere eius decretorum, & cum difficultatem hanc non mouerint, tanquam rem manifestam docent exigì consensum Capituli.

184. Quarto deducitur, correctum esse ius commune per Trident. *sess. 24. c. 13.* Quippe ius commune non restituta erat facultas Episcopi ad vnienda beneficia curata monasteriis, aut aliis beneficiis. At Trident. eo loco interdicit vniõnem cuiuscunque beneficii curati monasterio, aut cuiuscunque operi pio, aut beneficiis simplicibus.

185. Quintò deducitur, correctum quoque esse ius commune per Trid. *sess. 24. c. 3. de reformat.* nam antequam iure communi, in vniõne faciendâ per Episcopum Ecclesiæ iuris patronatus, exigebatur consensus patroni, siue secularis, siue ecclesiastici, vt diximus n. 168. At Trident. concedit supprimi aliquas præbendas Ecclesiæ cathedralis, ipsiq̃ que aliqua beneficia vni per Episcopum cum patronorum consensu, si de iure patronatus laicorum sint. Quare à contrario sensu concedit, vt possit id efficere absque consensu patroni ecclesiastici.

186. Quod si petas, an hæc potestas sit ordinaria, an delegata. Respondeo, esse delegatam, quia est iurisdicção data à Principe Iudici ordinario super causa spectat ad suã iurisdicçãoem ordinariã, non appositis verbis iurisdicçãoem delegatam denotantibus, qualia in eo decreto non apponuntur, non censetur delegata, sed sola excitatio iurisdicçãois ordinariæ, quam antea ille habebat. *L. i. de offi. Consulis.* Et tradunt Innocentius *c. licet. n. 1. de offi. consulis. de offi. ordinarij. & Hostiens. ibi. fin.* Abbas n. 3. Baldus n. 3. Anchar. n. 3. Imola n. 8. Felinus n. 1. Maranta de ordine iudiciorum. *4. p. disp. 5. principali. num. 77.* & alij quos refert, & sequitur Bobadilla in *sua politica. lib. 2. cap. 21. num. 26.* at hoc fallit, nisi in aliquo alteretur potestas ordinariã, quia tunc erit delegata, vt tradunt Innocentius, Hostiensis, Abbas, Anchar, Felinus *ibid.* Ioan. Andr. ad dicitur ad *Speculatorem. tit. de legato. §. final. vers. penultim. qui incipit. legatus est ordinarius.* Maranta *ead. disp. 5. num. 4.* Azbedo *lib. 3. recopilat. tit. 9. in rubr. num. 18.* & alij, quos refert, & sequitur Bobadilla *eo. n. 26.* quod hic contingit. Nam Episcopus non poterat absque consensu patroni ecclesiastici; in eo autem tunc conceditur ipsi, vt absque eo possit, vt diximus n. præcedenti. Additque Ioan. Andr. ibi, commissa Episcopo causa inter subditos, modo tamen speciali, quod non poterat iure ordinario, conferri delegatum non ratum quoad modum, sed etiam quoad cognitionem illius causæ, in qua erat ordinarius, & sic in illa quoque ad solum Pontificem posse appellari. Quod tamen non est certum; nam Iacobus Buttri-

garius *l. qui procuratorem. ff. de procuratorib. & additio marginalis ad Felinum c. licet. num. 4. de offi. ordinarij.* tenent quoad illum solum specialem modum esse iurisdicçãoem delegatam, & sic quoad illum solum appellati tantum ad Papam.

Sextò deducitur, tantibus decretis per Concilium Tridentinum integrum esse Episcopo vniere religioni beneficii aliquid, sicut iure communi id licere diximus n. 148. cum duplici tamen limitatione. Prior sit, vt beneficium non sit extra diocesium in qua est monasteriũ, quia, vt diximus n. 180. interdicit Tridentinum vniere beneficia alterius diocesis. Posterior est, ne beneficium illud vniendum sit curatum, quia, vt diximus n. 184. interdicit Tridentinum vniere beneficia curata loco religioso. Constat, quia nullibi Tridentinum interdixit vniõnem hanc religioni, præter in his duobus casibus; ergo in reliquis manet ius commune in correctum. Item, quia exceptio firmat regulam in contrarium. *l. neque liquido. §. finali. ff. de peni. legat.* Cum ergo Tridentinum hos duos casus excipiat, manebit in reliquis illa Episcoporum potestas in hac vniõne faciendâ. Tandem, quia Trident. *sess. 21. c. 5. de reformat.* confirmat potestatem Episcoporum in vniendis beneficiis, concedens illis, vt tanquam delegati Sedis Apostolicæ vniant in quibuscumque casibus iure communi permisis, ex quibus est hic vnus, vt probamus *num. 148.* Et iuxta hanc doctrinam matura consultatione præmissa cum viris doctissimis Dominus Christophorus de Rojas, Archiepiscopus Hispanensis, anno 172. vniuit Collegio Societatis IESV Hispanensis beneficium simplex, cuius redditus annui erant quadringenti nummi aurei.

Septimò deducitur, posse Episcopum statuere, vt id beneficium seculare ab ipso religioni vniunt, vt per religiosos, idque statutum operari dispensatiue cum monacho præficiendo illi beneficio, quamuis aliter Episcopus nequeat dispensare super hac translatione. Sic Felinus *c. in nostrâ. corol. 40. numero 42. notab. 3. de rescrip. Sebatianus Sapia addit ad Abbatem. c. sicut vniere. num. 2. verb. vniere. de excessibus. Prælat. & cap. præcipimus, & c. pluries. 16. quæst. 1. c. 1. de rebus Ecclæs. non alienand. in 6. & Clem. 2. eodem. tit. c. ex parte. & c. cum accessissent. de conscrip.* Atque exinde cessabit in Episcopo ius instituenti in ea capellania, nec tamen transferretur in patronum, sed in eo quoque ius presentandi ad beneficium cessabit, quia iam non erit beneficium; sed patronus habebit libertatem presentandi capellanum, & amouendi quoscuque voluerit. Sic tradit Nauarr. *lib. 1. consil. tit. de offi. ordinarij. in priori edit. consil. 6. n. 1. vsque ad 3. in posteriori consil. 9. eodem. num.*

Vitimò deducitur solutio eius quæstionis, quam latissimè tractat Flores de Mena in *suis varijs quæstionibus. quæst. 10. per totam.* an beneficium curatum potuerit vni in temporalibus, & spiritalibus monasterio monialium per Pontificem, ita vt Abbatissa exerceat curam animatum per vicarium? Et quia optime ipse eam tractat, breuiter eius sententiam referam, remittens lectorem ad ipsum. Et primò dicit *in numero 4. vsque ad 7.* potuisse esse vni in quæst. femina sit incapax iurisdicçãois spiritalis quoad actum illum exercendi per seipsum, est tamen capax quoad habitum, & potestatem nominandi vicarios, per quos exerceatur, vt ibi latè probat, & soluit contraria, aliòque Doctores, & textus refert.

291. Secundò quærit Flores de Mena *ea. g. 10.* an Episcopus in eo beneficio curato possit vicarium temporalem, aut perpetuum instituire, iuxta decretum Trident. *sess. 7. c. 7. de reformat.* Et quidem si beneficium curatum sit vniunt monasterio monialium, aut Collegio, aut alij operi pio, etiam vniuntur sit in temporalibus, & spiritalibus, cum priuilegio nominandi vicarium ad nutum amobilem, potest Episcopus vicarium temporalem, aut perpetuum in eo ponere. Constat *ex d. c. 7. vbi Tridentinum generaliter, & indistinctè loquitur, non obstante quocunque priuilegio, & latius id probat Flores de Mena. ea. g. 10. n. 36. & triplici sequenti.* Fallit primò hoc, nisi beneficium vniunt sit monasterio monachorum, aut mendicantium; tunc enim Episcopus non potest deputare pro eius seruitio perpetuum vicarium, sed ad nutum amobilem. Sic enim restrinxit Pius V. decretum hoc Concilij Tridentini in quodam motu proprio, incipienti; *Ad exequendum pastoralis officij debitum.* debent autem monachi nominare vicarium, & Episcopus examinare, & approbare. Sic Flores de Mena *eadem. g. 10. num. 40.* dicens sic declarat in Curia Romana, & à Congregatione Cardinalium. Secundo fallit, quando vniõ facta est per viam pacti, & concordie cum clausula, *deseruiendo beneficio per vicarium ad nutum amobilem;* acceditque huic concordie approbatio Romani Pontificis: tunc enim nequit Episcopus deputare vicarium perpetuum, quia Tridentinum in clausula derogatoria contenta in eo decreto, non meminit pacti, & concordie à summo Pontifice approbatorum, & vt his derogetur expræssa mentione opus est, vt tenent multi, quos refert, & sequitur Flores de Mena *eadem. g. 10. n. 41.* vbi hanc limitationem adhibet. Tertio fallit, quando à tempore immemoriali vniõ facta est, & ex tunc constat vicarios fuisse ad nutum amobiles, scientibus, & consentientibus ordinariis, & nunquam vicarius perpetuus constitutus est: tunc enim nequit ordinarius perpetuum constituere, quia Tridentinum nulli consuetudini derogat, nedum immemoriali, que ad sui derogationem speciali mentione indiget, vt probat Aucendano *responsio 16.* & generaliter in quacunque consuetudine tradunt multi, quos refert, & sequitur Flores de Mena *eadem. quæst. 10. n. 44.* vbi hanc quoque limitationem statuit. Quarto fallit, nisi ex priuilegio remunerationis grati concessio beneficium esset vniunt cum clausula ponendi vicarium ad nutum amobilem, quia in generali priuilegio derogatione, quam apponit Trident. *eo. cap. 7.* non clauduntur priuilegia remunerationis grati concessa, vt ex multis probat Flores de Mena *eadem. quæst. 10. num. 46.* vbi hanc quoque limitationem adhibet. Quintò fallit, si pro bono pacis, & cessatione litium, rectaque beneficii gubernatione expediret nil in nouari, sed institui vicarium ad nutum amobilem; tunc enim nequit Episcopus perpetuum instituire, quia Trident. id non libere Episcopi voluntati reliquit, sed vsum est verbis arbitrii boni viri denotantibus, ibi; *nisi ipsi ordinarij pro bono Ecclesiarum regimenis aliter expedire viderint.* atque ita docet Flores de Mena *eadem. g. 10. num. 47.* Sextò fallit, quando particulatim, & per se fuit vniã vicaria perpetua; tunc enim nequit Episcopus vicarium perpetuum instituire, quia Trident. non concedit ei facultatem tollendi vniõnem, sed assignandi vicarium beneficio parochiali vniõ; & sic docet Flores de Mena *eadem. g. 10. n. 48.* Vitimò fallit, nisi ex priuilegio Pontificio post Tridentinum decretum concessio vniunt esset beneficium parochiale cum clausula instituenti vicarij ad nutum amobiles; tunc enim nequit Episcopus contra id priuilegium vicarium perpetuum constituere: quia cum Trident. nequirit potestatem Pontificem restringere, dum derogat priuilegijs, intelligitur de priuilegijs ante id decretum concessis. Sic Flores de Mena *eadem. g. 10. n. 49.* & 50. vbi petit id priuilegium ex certa scientia, aut motu proprio concessum esse, aut cum expressa

Tridentini derogatione: quod, per generalia derogationis verba non censetur derogari decretis Concilij generalis, vt latè probauit *lib. 3. de iurim. disp. 26. num. 7.* Sed idem Flores de Mena *eo. num. 50.* hoc sublimat, vt intelligatur etiam derogatum huic Tridentini decreto, si ex verbis priuilegi constitutæ eam fuisse Pontificis mentem: atque in dubio dicit eam esse presumendam, eo quod hoc Trident. decretum satis notorium sit. Quod fortius probò, quia ea regula, vt desideretur Specifica Concilij mentio ad eius derogationem, fallit, quando Pontifex dispensat in speciali, & certo casu contra Concilij generalis prohibitionem, vt probauit *lib. 8. de matrim. disp. 35. n. 17.* Tandem bene animaduertit Flores de Mena *eadem. g. 10. num. 51.* in prædictis casibus, in quibus non est integrum Episcopo vicarium perpetuum in eo beneficio constituere, teneri curare, vt bene deseruiatur beneficio; alius poterit vicarium perpetuum instituire, quia priuilegium ob eius abusum amittitur, vt ex multis sibi probat.

CAPVT XXX.

An si religiosus acceptet absque superioris licentia pecunias in pauperes distribuendas, vel distribuatur alijs quam pauperi designato, sit reus voti paupertatis?

S Y M M A R I U M.

Quot quæstiones disputanda sint. n. 1. Non est contra votum paupertatis, quando dantur pecuniae designate pauperes, & quantitas cuiuslibet distribuenda. num. 2. Quid si neutrum, aut alterutrum solum designat referatur quædam sententia. n. 3. Sententia amboris. n. 4. Soluuntur argumenta. n. 5. Post numerum 5. inuenies summaria, que desiderantur.

D V P L E X est tractanda quæstio. Prior est, quando dans pecunias religioso, vt eas in pauperes distribuatur, non designat pauperes, quibus distribuenda sunt, nec designat quantitatem vniueque pauperi largiendam, sed vtriusque, vel alterius electionem religioso committit, an tunc peccet religiosus contra votum paupertatis designando pauperem, cui elemosyna conferatur, vel designando quantitatem elemosynæ conferendæ? Posterior est, an peccet peccato futuri, & contra votum paupertatis religiosus prædictam elemosynam sibi applicans?

Et quidem quod attinet ad primam quæstionem, si dans pecunias, designat pauperes, in quos pecunie distribuendæ sunt, & designet quantitatem pecunie cuiuslibet largiendam, nemini dubium est non peccari contra votum paupertatis, si religiosus acceptet, distribuaturque absque superioris licentia, quod sit tunc iudicium minister, & instat famuli iusti ab hero suo potestate elemosynam aliquam certo pauperi erogandam, vt tunc nullam pauperum, aut quantitatis elemosynæ electionem habet.

Punctus autem difficultatis eò pertinet, quando dans pecunias, non designat pauperes, nec elemosynæ quantitatem cuiuslibet distribuendam, aut alterutrum solum designat, atque adeò committitur religioso distribuatur electio pauperum, & quantitatis cuiuslibet largiendæ, aut alterutrum electio. Quiddam doctissimi ex nostris agiitate censent peccari contra votum paupertatis acceptanda prædictam distributionem absque superioris licentia, & consensu. Ita inuuit Leonardus *lib. 2. de iustit. cap. 41. dubio 9. n. 78. vers. 40.* his verbis; si est dispensator aliarum rerum, non potest eas distribuere pro suo

arbitrari, sed solum ex præcepto, & mente superioris, ita ut non det alia, nec plura, nec pauciora, quam seipsum superioris velle, alioquin incurrit vitium proprietatis. Sed reuera videtur loqui de dispensatione, qua nomine proprio dispensaret, vel distribuere res monasterij. Ducuntur primò, quia sola administratio abque dominio, vtu, & usufructu habita abque superioris licentia, repugnat voto paupertatis: quod ex eo constat, quia peculium habens violat paupertatem, cum tamen solam administrationem habeat. Secundò, quia Nauarr. *comment. 3. numero 28. ad 3. obiectionem, de regularibus*, canonicos regulares obtinentes portuiculas quotidianas, menstruas, vel annuas de licentia superioris ad proprios vsus excusat à vicio proprietatis, quod votum non extendatur ad illud, sed ad hoc, ut non habeant administrationem sine licentia: & in solutione ad secundam obiectionem ait tales habere proprium, quatenus proprium sonat peculium, seu facultatem administrandi de iusta licentia rem alienam. Sentit ergo administrationem sine licentia superioris acquirunt repugnare paupertatis voto. Tertio, ex *cap. monachi, verb. qui vero, de statu monach.* ibi: *qui vero peculium habuerit, nisi ab Abbate fuerit ei pro iuncta administratione permittum, à communiōe remoueat* altarum. Vbi Abbas numero 4. ait posse religiosos ex licentia Abbatis habere peculium, seu administrationem peculij. Atque ita textus, iuncta Abbatis doctrina, sentit administrationem peculij abque licentia aduersari paupertati. Quarto, quia in *cap. exiij. S. categororum cum in eadem vers. su. tamē, de verborum signific. in 6.* sic dicitur: *in tamen quod penes ipsum dantem dominio, & proprietate, ac possessione ipsius pecunia cum libera potestate reuocandi sibi pecuniam ipsam semper, vsque ad conversionem ipsius in rem deputatam, plene, libere, ac integrè remanensibus, in ipsa pecunia nihil omnino iuris fratres habeant, nec administrationem, seu dispensationem.* Si ergo hoc desideratur, ne Franciscani violent paupertatis votum, à fortiori violabitur in nostro casu, cum religiosus hic non solam administrationem habeat, sed etiam possessionem, nec dans facultatem reuocandi habeat. Et confirmatur, quia si fiat exequitor testamenti, traditur sibi legatum pauperibus distribuendum esse irrevocabile. Ergo saltem talis administratio erit contra votum paupertatis. Quintò, quia non est mera administratio, sed donatio sub modo facta religioso, sicut cum quis instituitur hæres sub fideicommissio, in quo euentu hæres efficitur verus, & directus dominus cum onere restituendæ hereditatis, vt cum aliis tradit Antonius Gomez *1. variarium. cap. 5. numero 1. fin.* ea enim est modalis donationis natura, vt statim transferat dominium in donatarium cum obligatione implendi modi. *1. 1. 2. & finali. C. de donat. sub modo.* Verè enim pecunia illa donatur religioso, cum onere tamen distribuendi arbitrio suo pauperibus. At dominium inconsulto superiore acquirere, repugnat voto paupertatis. Sextò, ex *Clemen. exiij. S. denique, de verborum signific. ibi.* *Quapropter præcipere quod, & qualiter pecunia expendatur, computumque exigere de expensa, eam quomodocumque repetere, sine deponere, aut deponi facere capsulam pecunie, vel eius clauem deferre, hos, & similes actus sibi fratres illicitos esse sciunt.* Si ergo ista sunt contra votum paupertatis, à fortiori erit contra illud administratio pecunie. Septimò, quia talis religiosus, cui committitur pecunia pauperibus distribuenda, possit sibi, vt vero pauperi applicare, vt contra alios docet verior opinio. Non ergo est vera seu mera administratio, & sic erit contra votum paupertatis. Octauò, quod ea administratio sit pretio æstimabilis: possit enim is religiosus, nisi persone industria electa esset, trāsferre, vendendo ius illud administrandi, licet ab iis, quibus pecunia distribuenda est, nihil possit recipere. Ergo religiosus eam acceptans infringit paupertatis votum,

perinde ac si librum, vel rem aliquam pretio æstimabilem abque superioris licentia acceptaret. Nonò, quia Nauarr. *comment. 2. de regularibus unum. 57. vers. 15. Manuel 2. tom. summa. cap. 3. mem. 3.* Ludouicus Lopez *1. p. instrum. c. 155. vers. signat.* Corduba *summa. quæst. 4. vers. 5. portaria. Nauarra lib. 3. de restitutione. cap. 1. 1. p. dubi. in noua ed. n. 167.* dum de voto paupertatis agit, tractant an possit religiosus esse exequitor testamenti, quasi sententes hoc ad votum paupertatis pertinere. Et confirmatur, quia Nauarr. ibi docet non posse religiosum testari de bonis alienis ex domini licentia, & eam rationem reddit, quod ius testandi sit quoddam ius temporale: at religiosus iuris temporalis esse incapax. Cum ergo ius administrandi sit temporale, erit similiter illius incapax. Decimò, quia *cap. 2. de testamentis, in 6.* dicitur, religiosum non habere uelle, & nolle; & ideo non posse esse testamenti exequitorem. Sed hoc est voti paupertatis fundamentum; sicut enim per obedientiam votum se ac suas actiones voluntarius superioris religiosus subiicit, sic per paupertatis votum subiicit eidem uelle, & nolle, quoad omnes commoditates, quas ex pecunia percipere poterat, & quoad ea, quæ pecunia æstimabilia sunt. Et confirmatur, quia communiter Doctores tradunt aduersari voto paupertatis, religiosum aliquid habere ad expendendum cum aliis abque superioris licentia. Vnde dicitur, ex *cap. non dicatis, 1. 2. q. 1.* quod est desumptum ex D. August. vbi de religiosis dicitur, certum esse eos nihil habere, possidere, dare, vel accipere sine superioris licentia posse. Vbi non tantum interdicitur possidere, sed etiã habere. At possidere est ciuilitate, seu de iure tenere. Habere autem est superius, comprehendit enim tenere de facto, vel de iure, vt tradit Bartol. *1. stipulatio ista. S. hac quoque, nisi, ff. de verbor. obligat.* Ergo tenere de facto ad distribuendum aliis, repugnat paupertatis voto. Duodecimò, ex motu proprio Pij V. ad exiripandas, vbi abusus in paupertatis votum reformans, loquens cum conuentuum magistris, & custodibus sic ait. *Nullus omnino administrationem bonorum, dispensationemque pecuniarum, & reddituum sua custodia, vel domus, etiam nomine consentus habere, sine exercere, vel se in eis interponere possit, sed vniuersum id onus trium religiosorum cura demandetur. Primus verum, & bonorum custodia, siue domus, inferendorumque in eam reddituum curam habeat: alter tanquam depositarius pecunias afferuet; aliter prouideat de necessariis.* Vbi Põtifex ad paupertatis voti custodiam ponit hos tres actus, recuperare, asseruare, & expendere. Ergo asseruare pecunias, & earum administrationem habere, repugnat voto paupertatis. Decimotertio, ex Trident. *sess. 25. cap. 2. de regularib.* vbi interdicitur religiosis bona immobilia, vel mobilia, cuiuscumque qualitates fuerint, quouis modo ab eis acquisita, tanquam propria, aut etiam nomine conuentus possidere, vel tenere; & paulo inferius sic dicitur. *Nec deinceps liceat superioribus, bona stabilia alicui regulari concedere etiam ad usum fructum, vel usum, administrationem, aut commendam.* Vbi Tridentinum statuit inter aduersantia voto paupertatis administrare, vel possidere nomine conuentus: nam titulus ius capitis est de voto paupertatis integerrime seruando. Decimoquarto, quia ideo diximus cap. 28. num. 1. aduersari voto paupertatis recipere in Societate Iesu stipendium pro factis faciendis, quod id specialiter in eius regulis interdicitur sit. Cum ergo similiter in eisdem interdicitur administrare pecunias, vel eas in sua potestate habere, vt regula 22. sacerdotum, & regula 6. inter communes, & regula 7. perigrinorum, & regula 29. perfecti Ecclesie, & regula 2. procuratoris Collegij, quibus interdicitur nostris petere, aut recipere abque superioris licentia aliquid inter pauperes distribuendum, aduersabitur hoc voto nostre paupertatis. Decimoquinto, quod actus proprietatis sit, quoties aliquid celatur Abbati, & tenetur contra eius voluntatem, vt dicitur c. 9. n. 60.

At in hoc euentu recipiuntur pecunie in pauperes distribuende, ac tenentur inuito superiore, ipsique celandur; ergo est proprietatis voto repugnans. Tandem, quia fratribus Minoribus ratione voti paupertatis nullatenus integre est pauperes eligere, quibus pecunia distribui iusta est testatore in pauperes eligendos per fratres Minores erogetur, vt tenent multi Doctores, quos retuli supra. At in hoc euentu religiosus habet electionem pauperum; ergo violat paupertatis votum.

4 His tamen non obstantibus, mihi persuadere nequeo, id esse aduersus paupertatis votum, meamque sententiam approbarunt viri doctissimi nostræ Societatis, & externi à me consulti. Ducor, quod religiosi per votum paupertatis nil aliud voveant, quam oppositum ei, quod in eis certaminis, qui sunt dominij, vel proprietarij, vt probauimus supra. At religiosus hic non retinet, nec accipit eas pecunias tanquam proprias, nec tanquam dominus, sed vt nomine alieno, nempe tradentis, der pauperibus. Non ergo exercet aliquem dominij, aut proprietatis actum, vel sic reus fit paupertatis promissæ. Dices eum esse dominum iuris administrandi, idque esse independentem à superioris voluntate. At hoc non obstat, quia (vt bene docet Nauarrus *comment. 1. numero 14. de regularibus*) ius administrandi non est dominium, nec vsusfructus, nec vfus, sed ius disponendi de re aliena nomine alieno, & iuxta ipsius præscriptum, ac proprie non potest dici dominium iuris iuris. Et confirmatur, quia si quis relinquere mille aureos distribuendos in pauperes, quos religiosus eligeret, nemo diceret religiosum illum esse proprietarium, & dominum iuris illius eligendi, ac prouide violare paupertatis votum eligendo abque superioris licentia. Atque ita Doctores eam electionem interdicitam Franciscanis asserentes, non ducuntur, quod ea repugnet paupertatis voto, sed quod ea cura sit pars executionis testamenti ipsi interdicitæ, & repugnet perfectæ rerum temporalium alienationi, quam ipsi profitentur. Immo verior sententia habet id non interdici Franciscanis, eo quod electio hæc non sit quid iuris, sed meri facti, vt fati probauimus supra. Secundò ducor, quia non quæcumque possessio, & administratio pecuniarum aduersantur paupertatis voto, sed quando sunt quid iuris, nempe quando religiosus administrat nomine proprio independentem à superiori; secus quando sunt quid solius facti, quia non nomine proprio, sed alieno administrat, vt diximus supra. At in hoc euentu religiosus non nomine proprio, sed solius dantis administrat. Non ergo violat paupertatis votum. Tertio, quia in hac dispensatione hæc sola quatuor inueniuntur, receptio pecunie, facultas eligendi pauperes, ipsorum electio, distributio inter illos. At nihil horum est contra votum paupertatis. Non receptio pecunie, quia religiosus non recipit sibi, nec vt in vsu proprios aliquid conuertat, nec cum libera conuertendi in quoscumque vsus, aut proprios facultate, quod petunt dominium, & proprietatis; sed vt nomine testatoris in pauperes distribuat. Nec postea virtute illius facultatis aliquid sibi tanquam vero pauperi applicare, vt probauimus numero 6, & esto possit, religiosus hic non habet animum sibi applicandæ partis illius elemosynæ abque superioris licentia, seu facultate. Nec etiam aduersatur paupertatis voto facultas eligendi pauperes; quippe hoc nil aliud est, quam ius nominandi pauperes, in quos elemosyna distribuatur, quod nil iuris est, sed meri facti probauimus supra: & esto id nominandi pauperes ius sit vendibile, ac pretio æstimabile, at non acceptat religiosus ius illud, vt pretio æstimabile, & ad vendendum.

Sicut religiosus intercedens pro aliquo apud Indicem seculari, vel ad petitionem alicuius scribens eius nomine epistolam abque superioris licentia, non peccat contra paupertatem, etsi vterque actus sit pretio æstimabilis: non enim illos actus exercet, vt pretium aliquod inconsulto superiori participet. Sic in presenti euentu religiosus non acceptat ius id ad vendendum, vel ad conuertendum in vsum proprium, qualiter acceptat librum, & rem alienam pecunia æstimabilem; sed acceptat pecunias nomine alterius pauperibus distribuendas, instar meri administratoris, solam pauperum administrationem habens. Nec ipsa pauperum electio aduersatur paupertatis voto, quia si id eligendi ius non aduersatur, à fortiori nec ipsa electio, quæ exercitum iuris illius est. Nec denique ipsa pecuniarum in pauperes distributio est contra hoc votum, quia religiosus non distribuit nomine proprio, sed dantis, nec ipse censetur aliquid conserere, sed dantis, vt constat ex *l. vnum ex familia. S. si de Falcida. ff. de legat. 2.* Tandem hæc partem confirmabit solutio argumentorum contrariæ partis, quæ illam non probant.

Ad rationes contrarias numero 2. propositas respondetur. Ad primam negatur antecedens, nec est verum, religioso habenti peculium solam administrationem competere: quippe merus administrator nequit rem in proprios vsus conuertere. Ad secundam conuertitur in proprios habentis vsus. Ad primum dic, eam non esse meram administrationem, quæ non contineat vsum; sed continet vsum, id est, facultatem disponendi de iis portuiculis ad proprios vsus, & sic repugnat voto paupertatis, quando deest superioris licentia. Ad tertiam dic, textum, & Abbatem loqui de administratione peculij habenti coniunctum vsui. Ad quartam responderi possit, nil probare, quia illud est speciale in voto paupertatis Franciscanorum; vouent enim paupertatem cum ea conditione, vt dominium pecunie maneat omnino apud dantem. Nec ideo is qui dedit, non potest reuocare, quod sit aliquid ius religioso acquisitum, sed pauperibus, ad quorum commodum, & vt in ipsos distribuatur, acceptauit. Verum hæc solutio mihi non placet: nam concludit primò, quod in his fratribus Franciscanis erit contra votum paupertatis. Item, quia cum pauperes non acceptantur, non habent ius; & ita debemus dicere, si dans nequit reuocare, esse propter ius illud acquisitum monacho distribuendi eas pecunias. Et ideo melior solutio est, negando non posse reuocare, quia religiosus nullum acquisit ius, cum ea administratio sit meri facti, nec pauperes, cum nondum acceptantur, nec religiosus ille sit persona legitima ad acceptandum nomine ipsorum. Ad confirmationem fateor, id legitimum esse irrevocabile: & id non contingit ob ius religioso acquisitum, sed quia hæres lege iustitia reuocatur implere legata; atque ita nequit illa reuocare, sicut nec potest reuocare legatum factum Franciscanis, ac illis traditum. Quamquam dicit, esse donationem sub modo; non enim est animus donandi religioso, sicut nec exequutor testamenti, sed mera distributio committitur vtrique. Ad sextam dic, ea omnia interdici Franciscanis circa pecunias illis erogatas ad proprios vsus; videtur enim quædam proprietatis distionans perfectioni paupertatis, & alienationis à rebus temporalibus, quam ipsi profitentur: & ideo vult Pontifex ea omnia per Syndicos exerceri. At in nostro casu est mera administratio elemosynæ pauperibus erogandæ nomine dantis. Ad septimam, & octauam constat ex nostra tertia ratione, qua numero precedenti vbi sumus ad probandam nostram sententiam. Ad nonam dic, id nihil probare, quod de multis ad paupertatis

perfectiorem attinentibus ibi agant; & fateor ad paupertatis perfectionem spectare, v. religiosus ab hac se administratione abstinere, nisi superioris consensus accedat. Ad confirmationem dic, eam doctrinam non obstat, quia similiter probaret, non posse etiam de superioris licentia, quod a veritate prorsus est alienum. Nam eo modo testari posse religiosum de superioris licentia negat etiam Nauarr. ibi; reddiditque disparitatis rationem: quia cum dispensat de licentia, & executio, & dispensatio innotuit personæ alterius, & eius nomine fiunt. Testamentum autem innotuit personæ propriæ, & fit nomine proprio. Ad decimam dic, non interdici id munus religiosus, quasi aduersum paupertatis voto, sed ob votum obedientiæ, quo abdicatur à se velle, & nolle: & ideo hanc rationem reddit ibi textus; *atque per votum paupertatis subicit religiosus Prælati voluntatem, quoad omnem rem prætio æstimabilem conuertendam in proprium usum, aut nomine proprio alteri conferendam, sicut ad distribuendam dantis.* Ad confirmationem dic, id intelligi, quando nomine proprio esset expensurus in alios, scilicet quando nomine dantis. Ad undecimam dic, in eo textu multa poni ad solam paupertatis perfectionem spectantia, quippe ibi interdicitur religiosus dicere meum, & tuum, & epistolæ recipere, cum tamen hæc non aduersentur paupertatis voto. Ad duodecimam dic, eum motum proprium agere de iis quæ conuentui, aut alicui priuato ad proprium usum dantur, ibi; *pecunia vero, vel quæcumque alia res, quæ cuiquam priuatum etiam intuitu persona, & undecimque donata, aut relicta fuerint, non autem de iis, quæ religiosus recipit alieno nomine dispensatur.* Ad decimam tertiam dic, eum Tridentini locum non aduersari nostræ sententiæ, quia etiam de superioris licentia prohibet administrationem ibi interdicitam, cum tamen nemo dubitet licere hanc distributionem in pauperes ex superioris licentia. Quæ (vt bene ait Nauarrus *commentar. 2. numero 15. vers. ad 4. & ad 5.*) intelligitur id decretum de administratione, & nomine alieno, vt pecunia conuertatur in commodum ipsius religiosi cum libera facultate disponendi ad libitum. Ad decimam quartam dic, illam stipendij promissi receptionem non esse contra paupertatis Societatis I E S V votum, ex eo solum quod interdicitur in regula; sed quia expressè interdicitur, tanquam quid paupertatis voto repugnans, vt amplius explicauimus cap. 28. numero 1. At dum prohibetur in eiusdem regulis receptio pecuniarum ad distribuendum in pauperes, non interdicitur tanquam quid paupertatis aduersum, vt constat ex regula 22. sacerdotum, vbi simplicibus verbis, nulla paupertatis mentione facta, regula vitur. Quare regulæ omnes hoc interdicientes non id interdicitur, quasi verè sit contra paupertatem, sed contra simplicem regulæ prohibitionem, & paupertatis perfectionem. Ad decimam quintam dic, id esse verum, quando illud possidet tanquam proprium, scilicet quando possidet distribuendum nomine alieno. Ad vltimam constat ex prima ratione adducta numero præcedenti, qua nostram sententiam confirmauimus.

Punctus autem difficultatis est, quando petit de-

terminato pauperi. Nauarr. & Manuel numero 6. allegati censent teneri hunc dare illi determinato pauperi, cui elemosynam petit, ac prouide sibi, aut alij cuiuscumque pauperi applicentem tenent restituere, quod alteri impertitur contra domini voluntatem, qui determinato illi pauperi dedit.

Cæterum pro plena huius questionis resolutione varios casus distinguere oportet. Primus est, quando ex Episcopi, aut eius vicarij licentia petitur elemosyna pauperi alicui determinato; & in hoc casu placet sententia Nauarr. & Manuelis allegatorum numero præcedenti, dicens eam elemosynam non posse alteri pauperi applicari. Immo credo nec ex consensu illius, qui iam illam largitus est, posse alteri pauperi applicari, quamuis pauper pro quo petit est, sit ignarus licentiæ, nec ad instantiam eius sit elemosyna petita; quia eo ipso, quod elemosyna hæc largita fuit, & à petente acceptata, acquisitum fuit ipsi pauperi illi determinato, cui petita est. Quippe cum Episcopo, & eius vicario pauperum, & piorum opam cura incumbat, vt constat ex cap. 3. de testamenti. & ex Trident. sessione 22. cap. 8. & 9. de reformat. & sessione 23. cap. 1. paulo post princip. de reformat. Episcopus, & vicarius sunt legitime personæ ad acceptandum opus quodcumque pium, cuius acceptandi nomine pauperis potestatem censetur dare, quoties concedunt facultatem petendi elemosynam illi.

Secundus casus est, quando ea elemosyna petitur etiam absque prædicta licentia ad illius pauperis determinati instantiam, & tunc censeo idem positus, quod dixi in casu præcedenti: nam eo ipso, quod committit pauper ille huic, vt eam elemosynam petat, censetur illi committere potestatem acceptandi, vt ex multis probauit libro 1. de matrimonio. diff.

S V M M A R I V M.

- An petens elemosynam pauperi in genere, vel pauperibus, possit sibi applicare? n. 6.
- An peccet in votum paupertatis sibi applicans, & si absque licentia applicanti, possit dare alius pauperibus, vel quid teneatur facere? n. 7.
- Quid quando petit determinato pauperi referatur quædam sententia? n. 8.
- Explicatur sententia auctoritatis, & an saltem de consensu dantis possit dari alij pauperi? n. 9. 10. 11. & 12.

disput. 6. num. 19. ac prouide statim ac illum acceptat, acquiritur ius illi pauperi determinati. Et hoc intelligo verum, quamuis nullam pauperis illius determinati necessitatem repræsentet, quia quamuis ex mea præcisa petendi illi pauperi intentione, nullum ei ius acquiritur; at vtique acquiritur, eo quod nomine, & commissione illius petierim, retinensque intentionem petendi illi.

Tertius casus est, quando petens elemosynam petit motu proprio, & absque vlla ordinarij licentia, & exprimit nomen pauperis, cui elemosynam petit, aut specialem eius dignitatem, v.g. quod in carcere inclusus sit, vel orphanus, vel lecto careat, vel dote femina careat in matrimonium collocanda, aut morbo laborer, &c. Et tunc existimo non integrum esse huic petenti, elargiri eam elemosynam alteri pauperi absque eam elargientis beneplacito, non quod ius pauperi illi acquiritur sit, sed quia est contra dantis intentionem, qui determinato illi pauperi, quem petens proposuit, elemosynam erogauit; & cum determinata fuerit persona expressis illis conditionibus specialibus, non potest dari alij personæ similem necessitatem patienti: quia etsi necessitas illa sit motiui principale, & at fuit data elemosyna ei indiuiduatim personæ signatæ sub illis conditionibus indiuiduantibus à petenti propositis; sicut si legatum relictum esset illi personæ ad instantiam huius, nequiret similem necessitatem patienti dare. Et idem credo si hic peteret generaliter detentis in carcere, vel captiuitate, orphanis, aut specialem aliquam indigentiam patientibus. Ducor eadem ratione. Item, quia nullus dubitat legatum ius relictum non posse in aliorum pauperum usum conuerti: at posset vtique ex licentia dantis, quia cum hic recipiens nullam potestatem habeat acceptandi nomine pauperis illius determinati, aut illorum pauperum, ea elemosyna tanquam non danda acceptata à parte legitima, potest ex consensu dantis reuocari, iuxta sententiam probabilem, quam retulimus lib. 1. de matrimonio. disp. 7. num. 10. dicentem etiam fauore causæ piæ non posse quemquam pro alio stipulari: & eadem lib. 1. disp. 6. num. 16. vbi defendimus etiam in donatione facta causæ piæ exigere acceptationem, vt irrevocabilis reddatur.

Vltimus casus est, quando proprio motu, & absque vicarij Episcopi licentia petitur elemosyna pauperi determinato, non expresso eius nomine, vllave specialem ipsius indigentiam. Et tunc existimo eam elemosynam posse alteri pauperi applicari, vel à petenti, si verè pauper sit, retineri, quia cum nulla specialis causa duxerit dantem ad eam elemosynam, sed sola generalis paupertatis, non videtur ita eam præcisè dedisse, vt sit illi determinato pauperi, quem petens intendit, elargienda, & censetur petenti distributionem in pauperes committere.

Quamuis autem in prædictis casibus, in quibus diximus elemosynam non posse alteri pauperi applicari, sit religiosus cui tradita est, alteri applicaret, non delinqueret in paupertatis votum, sed solus furtereus esset: quippe nihil sibi acquirit, nec acquisitum monasterio is detrahit, sed solum contra domini voluntatem rem alienam distribuit, quod solam furti malitiam habet.

Tandem rogabis, an casu, quo ex consensu dantis possit reuocari ea elemosyna, eo quod à parte legitima nondum sit acceptata, exigant quoque consensus eam accipientis, & si consensus hic à religioso eam accipientem præstet absque superioris licentia, sit contra votum paupertatis. Sic distinguendum censeo: si pauperi determinato tradita sit, iuxta dicta num. 11. tunc nullo recipientis consensu opus est, quod recipiens in hoc euentu fe habeat instar meri organi, per quod elemosyna transit, nullamque illius distributionem habet. Si autem erogata est pauperibus in genere, aut

pluribus, aut detentis in carcere, ita vt distributio aliqua arbitrio recipientis commissa esset, vt pote qui aliquos ex illis eligere posset, vel quibusdam amplius, aliis parcius elargiri, tunc reuocatio indigeret quoque consensu recipientis, quod ius illius distributionis sit ei acquisitum, quo inuitis priuari nequit. Ad religiosus huic reuocatori assentiens absque superioris licentia, non delinqueret in paupertatis votum, quia nil sibi proprium efficit, nec iure aliquo acquisito monasterio cedit, cum id distributionis ius personale sit, vt probauit in executoribus testamenti.

C A P V T XXXI.

Qualiter monasterium ex contractu, aut delicto religiosi obligetur, & qualiter ij contractus sunt profusus irriti, nec ipsemet religiosus ex illis teneatur.

S V M M A R I V M.

- Quot questiones sint disputande. n. 1.
- An monasterium succedens in religiose bona, teneatur stare illius contractibus, & debita soluere ante professionem contracta, & ad alimenta sis, quibus tenebatur monachus? num. 2.
- An teneatur ad id ultra hereditatis vires? n. 3.
- An teneatur monasterium ex bonis post professionem acquisitis hæc debita soluere, nec quicquid acquirit monachus ere alieno oppressum, acquirat monasterio? n. 4.
- An monasterium succedens in bona professi, teneatur implere omnia, quæ professus disposuit ante suam professionem, & competat actio professi ad hoc petendum? n. 5.
- An monasterium succedens in bona conuicti, teneatur altere conuictum in seculo relictum, de cuius licentia alter professus est? Refertur quadam sententia. n. 6.
- Sententia auctoritatis. n. 7. & 8.
- An monasterium teneatur ad contractus iniutos à religioso post professionem, aut debita ab eo tunc contracta? n. 9.
- Quid si religiosus ille sit Prælati religionis? n. 10.
- An monasterium teneatur ex delicto Prælati? n. 11.
- Quid si religiosus communicato consilio cum Capitulo, & Prælatu id delictum admittat, vel peccatum habeat? & ibi, an delictum Prælati, & Capituli nocet Ecclesie? n. 12.
- Quid si Prælati mutuat ad male dissipandum, vel postea male dissipet? n. 13.
- Quid si religiosus ille sit tacite, aut expressè administratio commissa? n. 14.
- An monachus existens in schola, vel in alio negotio, possit pro expensis obligare monasterium? n. 15.
- An possit obligare libros, vel alias res pro his expensis, vel pro alio sibi debere? n. 16.
- Quid si id mutuo acceptum excedat expensas mutui solitarii? num. 17.
- Quid si excessus fuit ratione morbi, aut alterius causæ iusta? num. 18.
- An hæc expensa facta pro morbo religiosi existentis in studio, sint exigenda à patre monachi, an potius à conuentu? numero 19.
- An possint obligare monasterium, si non su expensis illius in studio? n. 20.
- Quid si religiosus ille sit in studio, vel alio negotio absque superioris licentia? num. 21. & coram quo sit conueniendus. ibidem.
- An religiosus male expendens mutuum gaudeat beneficio Macedoniani, idque habeat locum in foro conscientie? num. 22.
- An monachus, aut monasterium teneatur pecunia apud se deposita, & religiosus, qui non est soluendo damnatus à se illatum, debeat dari pro noxa? remissum. n. 23.
- An monasterium, vel religiosus possit cedere bonis? n. 24. An

An actio intentanda si contra monachum debitorem, aut potius contra monasterium? remissio n. 25. An monasteria gaudeant privilegio miserabilium personarum n. 26. Post numerum 26. inuenies alia summaria.

TRIPLEX questio disputanda est. Prima. Qualiter monasterium ex contractu, aut religiosi debito obligetur. Secunda. An ij contractus absque superioris licentia initi, sint prorsus irriti? Vltima. An saltem ipsemet religiosus obligetur naturaliter ex eo contractu, aut eius fideiussor?

QUESTIO prima. An monasterium obligetur ex contractu, aut delicto religiosi? Qua in re distinguendum est de contractibus ante religionis professionem à religioso initi, aut debitis tunc contractis, sive ex delicto, sive absque illo, & de imitis, aut contractis postea. Et quidem si de prioribus loquamur, certum est teneri monasterium in eius religiosi bona succedens; quod vniuersi fatentur, cum id sit commune vnicuique bonorum successori, vt astringatur ere alieno eius, cui succedit; ac proinde tenetur monasterium alimentum ministrare iis, quibus tenebatur monachus. Couarr. 4. decretalium. 2. par. cap. 28. §. 6. num. 14. Molina lib. 2. de primogeniis. cap. 15. num. 43. & loquens de patre, & filiis professis tenet Surdus de alimentis. tit. 1. §. 1. num. 1. vsque ad 10. & idem tenetur de reliquis dicere, quia ea ratione id probat, quod monasterium tenetur ad omnia ingressi onera. Quae ratio probat idem de reliquis, quos ingressus tenetur alere.

Quidam autem censent forte teneri monasterium ea debita in integrum soluere, quamuis hereditatis vires excedant, est integrum monasterio sit restitutionem petere; & hoc iniquum forte esse verius tenendo monasterium iure quodam successione vniuersalis in religioforum bona succedere. Sic Angelus summa. verb. religiosus. num. 39. Syluester verb. religio. 6. quest. 2. Tabiena verb. religio. quest. 39. num. 40. Caterum omnino tenendum est, duntaxat teneri monasterium iuxta vires bonorum, quae ex illo religioso acquisiuit, tum quia non est verum succedere iure illo successione vniuersalis, vt diximus supra, tum etiam, quia cum hanc obligationem monasterium subeat ratione eorum bonorum, non amplior esse debet quantitate eorum bonorum. Atque ita docent Abb. cap. in presentia. num. 77. de probationib. Rosella in summa. verb. Abbas. fin. Syluest. verb. religio. 8. quest. 3. Rosellus aubent. ingressi. num. 22. C. de sacrosancti. Eccles. & ibi Tapia verb. sua. cap. 18. num. 2. Molina tom. 1. de iustitia. disp. 140. col. 2. vers. eo ipso.

Sed maior difficultas est, an teneatur monasterium debita haec persoluere ex bonis, quae non iure hereditario legitimo acquisiuit, ratione professi, vt si post professionem aliquid religiosi donatione, legato, vel hereditate testamentaria, vel sua opera, & industria comparauit? Videtur enim non teneri, quia haec non religioso, sed ipsi religioni acquiruntur; quidquid enim religiosus acquirat, non sibi, sed religioni comparat. Caterum dicendum est, teneri monasterium ex bonis quocumque eorum modorum acquisitis satisfacere his debitis; quippe regula illa, quaequid acquirat religiosus, acquirat suo monasterio, intelligitur, nisi religiosus ille oppressus ere alieno sit ad professionem admissus; tunc enim non monasterio, sed creditoribus acquirat quidquid arte, labore, industria, hereditate, vel donatione comparat; quia cum per professionem nullatenus iuri creditorum derogatum sit, sicut ante professionem tenebatur religiosus hic ex his bonis soluere creditoribus, ita monasterium in ea bona succedens tenebitur. Atque ita docent Felinus cap. cum l. & A. num. 10. de sententia, & re iudicata. Bertrandus conf. 22. num. 5. vol. 7. Monaldus conf. 30. num. 6. & 8. vol. 2. Azor tom. 1. in iur. moral. lib. 11. c. 10. quest. 8. & videntur tenere Tapia eo c. 18.

n. 3. & Molina num. praecedenti allegatus; dicit enim generaliter, & indistincte teneri monasterium haec debita soluere ex bonis, quae ratione religiosi illi obtinentur, vel in futurum obtinentur. Hoc autem temperat Bertrandus ibidem, nisi in religione incapaci bonorum in communi, vt in ordine fratrum Minorum, quia hic religiosi non sic acquirunt suo monasterio. At haec limitatio non admittenda est, quia acquisita donatione, aut legato, aut suis operis, est verius acquiri monasterio, vt diximus supra.

Hinc deducitur, si religiosus ante professionem aliquid disposuit ad pias causas, vel alteri, aut prohibuit bona alienari, aut vendi, teneri monasterium id seruare, quia cum ea dispositio tempore habita facta sit, ac proinde valuerit, non est integrum monasterio aliquid immutare. Sic tradunt Innocentius cap. in presentia. num. 5. de probationibus, & ibi Hostiensis num. 8. ad fin. Ioannes Andreas num. 18. Antonius num. 28. Bellamera num. 18. Iason aubent. ingressi. num. 44. C. de sacrosancti. Eccles. adduntque Innocentius, Hostiensis, Ioan. Andre. Anton. & Bellamera, nullam hoc exigendi competere professio actionem, sed Praelatos id esse officio facturos.

Hinc deducet aliquis, monasterium succedens in bona coniugis teneri alere coniugem inopem in seculo relicto eius, qui ingressus est ipso consentiente religionem, quia tenetur ad alimenta filij, & patris pauperum religionem ingredientium, si in bona filij succedat. Secundum, quia monasterium succedens in bona monachi, tenetur ad omnia ingressi onera, illi quae oneribus affecta ea caput, vt diximus num. 3. At onus alendi coniugis inopis competit alteri habenti bona: ergo tenetur ad hoc onus. Atque ideo hanc partem sustinent Ioannes Andreas additionib. ad Speculatoreum. si. qui filij sint legitimi. §. 1. num. 14. Lara l. si quis liberis. §. si quis ex his. num. 16. ff. de liberis agnoscendis.

Ceterum dicendum est, ad id non teneri, quod latissime probat Surdus de alimentis. tit. 1. quest. 37. a. num. 3. vsque in fin. & in summam redigendo, quae ibi late affert, potissima huius ratio est, quod professione religionis transferantur bona proficentis in monasterium; ac proinde coniugis consentiens alterum in religionem transire, subinde consentit huic alienationi, ac ex bonis per coniugem alienatis altero coniuge consentiente non sunt ab illorum possessore praestanda alimenta: quippe consentiens alienationi, praedicitur sibi. l. si fundum per fideicommissum. & l. nihil. §. 1. ff. de legat. 1. & l. fideicommissa. §. 1. ff. de pignori. & l. mater. C. de rei vindicatione. Tiracuellus l. si vnam. verb. donatione largiui. num. 348. C. de renouand. donationibus. Ergo non poterit coniugis conuenire monasterium ad alimenta ipsi subministranda ex bonis, quae alienare consentit. Et confirmatur, quia aut tempore ingressus erat alter coniugis egenus, & sibi imputat quod alienationi bonorum consentierit; aut superuenit egenus, & illa non nocet monasterio, cui bona antea erant quae sita liberè, & absque vilo alendi onere. Nec obstant contraria. Non prius, quia pater, & filius possunt ingredi religionem altero reluctantè; at fecus in coniugibus, ac proinde dissentiendo possente suum damnum impedire, non patientes alienatione sibi praedictari. Quod si replices: quando matrimonium non est consummatum, potest alter altero reluctantè ingredi; ergo tunc saltem tenebitur monasterium. Respondetur; per eam professionem dissolui prorsus matrimonij vinculum, & atque adeo id alienandi vinculum non esse. Nec obstat etiam posterius, quia ea bona sunt eo onere affecta, dum alienata non sunt.

Hinc deduco, tempore nouitatis teneri coniugem ex eis bonis alterum inopem alere, quia tunc non sunt alienata, nec matrimonium ratum est dissolutum, & proinde non est cur id onus cesset.

Si autem loquamur de contractibus à religioso post professionem initi, debitorum vt ex delicto, aut absque illo contractis,

contractis, certissimum est apud vniuersos Doctores allegandos, monasterium non teneri ex his, quando absque legitima superioris licentia sunt initi hi contractus, aut eas alienum sic contractum est, nisi aliquid in monasterij utilitatem versum sit, indeque effectum locupletius; tenebitur enim tunc quoad eam quantitatem. Ratio est, quia ex quo religiosus hic professus est, transfuit in monasterium omnia sua iura, nec vllorum bonorum potest postea dominium, aut administrationem acquirere, sed omnia illa sunt monasterij, cui iuri acquiritur nequit suo contractu, aut debitis, aut delicto derogare. Idemque constat ex similitudine contractus filii-familias, aut serui, quibus monachus equiparatur; nec enim tenetur pater, aut dominus ex contractibus absque sua licentia per eos initis, nisi quatenus inde locupletiores facti iunt, vt expressè decidit l. i. §. si cum impubere. ff. de peculio.

Hinc deducitur primò, si contractus sit initus, aut debitum contractum à monasterij Praelato, obligari monasterium, quatenus Praelatus non excedit suae administrationis limites. Ratio est, quia habet legitimam bonorum monasterij administrationem: fecus autem esset, si limites suae administrationis excessisset, quia quatenus excedit, non potuit administrandi iure. Atque ita docent Angelus summa. verb. monasterium, initio. Syluest. verb. religio. 8. q. 3.

Ex delicto tamen monachi, etsi ille sit religionis Praelatus, non tenetur monasterium, nisi inde aliquid ad ipsum prouenerit, aut quatenus in eius utilitatem conuersum est, quoniam persone delictum non est contentendum in Ecclesiae damnus. cap. si Episcopum. 16. quest. 6. & reg. delictum. 7. de regulis iuris, in 6. Atque ita tradunt Glossa finalis l. si quis in iustam. 7. vers. 7. de Abbas. C. unde vi. Alciatus consilio 1. numero 49. lib. 1. Angelus summa. verb. monasterium, initio. Syluest. verb. religio. 8. quest. 3. Rosella verb. Abbas, in fin. & verb. monachus, num. 10. vbi Armilla num. 14. Tabiena quest. 13. num. 14. Molina tom. 1. de iust. disp. 140. col. 9. vers. monasterium ex delicto. Leonardus libro 2. de iustitia. cap. 41. dubio 11. numero 90.

Quod quidem limitatur dupliciter. Prius, nisi religiosus communicato consilio cum Praelato, & Capitulo id delictum admiserit. Sic Glossa num. praecedenti allegata, Nauarr. comment. 62. de regul. orb. quia delictum Praelati, & Capituli nocet Ecclesiae, vt notatur c. 2. de ordine cognitionis, & regul. delictum, de regul. iur. in 6. & l. inebrius nullam nauem. C. de sacrosancti. Eccles. & ibi communis DD. sententia, vt tradit eam sequens Abbas cap. quod quibusdam. n. 6. de fideiussoribus.

Quare si pecunias mutuo Praelatus accipiat, non vt in usum monasterij conuertat, sed vt in usus vanos, ac turpes, aut alios, in quos monasterij bona expendenda non tenentur, non tenebitur monasterium, quia excedit suae administrationis limites; atque ita sentit allegato Socino Tapia aubent. ingressi. verb. sua. 18. n. 5. C. de sacrosancti. Eccles. Secus autè esset si ad expendendum in monasterio necessaria mutuum accepisset, quamuis enim postea mutua voluntate male expendisset, teneatur monasterium, quia ex ipsamet illius mutui acceptione, vt pote quae legitime facta est, obligatio in monasterium translata est. Quare futurus male Praelati dispensationis euentus neque illud liberat.

Secundò deducitur, teneri monasterium ex monachi contractu, quando tacite, vel expressè est illi commissa aliqua administratio, nec illius limites excedit, quia eo ipso censeatur facultas inuendi contractus ad illam administrationem pertinentes commissa. Sic docent Angelus in summa. verb. monasterium, initio. Syluester verb. religio. 8. questio 3. Rosella verb. monachus, n. 7. & ibi Tabiena n. 1. quest. 10. Armilla n. 12. Molina tom. 1. de iustitia. disp. 140. colum. 10. versum ex contractu. Azor tom. 1. in iust. moral. libro 12. cap. 11. quest. 11. Leonardus

lib. 2. de iustitia. cap. 41. dubio 11. num. 50. & constat ex dicentis n. sequenti.

Tertiò deducitur, quid dicendum de monacho exstente in scholis, vel in alio negotio extra monasterium ex legitima superioris licentia. Quidam dicunt non esse ei integrum ob suas expensas monasterium obligare, nisi si specialem ad hoc potestatem habeat. Sic tradit Glossa c. ex parte. verb. licet. in fin. de accusacionibus, & ibi Hostiensis num. 1. sine. Ioannes Andreas num. 10. Antonius num. 14. Ceterum dicendum est, obligari monasterium ex contractu huius religiosi pro expensis necessariis inito, quia cum Abbas concedit licentiam recedendi à monasterio, & standi in alio loco, videtur ea omnia concedere, sine quibus non potest monachus abesse, qualia sunt expensae necessariae in illo studio, vel negotio, reg. cum quid, de reg. iuris, in 6. Praeterea, quia pater tenetur ad expensas pro quibus filiusfamilias in studio, vel alio negotio de licentia patris existens se obligauit. l. sed Iulianus. 9. §. proinde si accepit. vers. quod dicitur. ff. ad Macedonianum. Atque ita tradunt Glossa cap. 2. in princ. vers. licentia, ne clerici, vel monachi, in 6. & ibi Ioannes Andre. num. 4. Archidiaconus n. 6. Dominicus n. 9. Fraticus num. 6. Archidiaconus c. non dicitur. n. vltim. 12. quest. 1. & ibi Bellamera num. 13. Turcicremata art. 7. num. 11. idem Archidiaconus c. cum pastoris. 2. quest. 7. num. 6. & ibi Bellamera n. 4. Faber §. quae diximus. n. 7. iustit. quod cum eo. Abbas d. cap. ex parte. numero 8. & ibi Ananias fin. Felinus numero 3. Marianus Socinus senior numero 10. idem Abbas cap. quanto. num. 5. de officio ordinarij. & cap. cum contingat. n. 2. 4. de foro competenti. Felinus c. cum dilecti. n. 18. de rescriptis. D. Antonius 3. parte. tit. 2. cap. 53. in fin. Rosella in summa. verb. excommunicatio. 1. casu 16. fin. Syluester verb. excommunicatio. 9. casu 25. numero 55. fin. Nauarr. commentar. 2. numero 65. ad fin. de regularibus. Antonius Cucus libro 3. institutionum maiorum. tit. 3. numero 38. Surdus de alimentis. tit. 8. priuileg. 97. numero 2. 5. & 6. Horatius Lucius de priuileg. scholasticorum. priuileg. 87. Gratias 2. parte decif. libro 3. cap. 19. numero 41. Caballos in suis communibus opinionibus. questione 446. numero 15. Azor tom. 1. institutionum moralium. libro 12. cap. 11. questione 11. Tapia aubent. ingressi. verb. sua. cap. 18. numero 6. 7. & 8. C. de sacrosancti. Eccles. Molina tom. 1. de iustitia. disputatione 140. colum. 10. versum ex contractu.

Nec credo, quod tradunt Archidiaconus cap. cum pastoris. 2. quest. 7. numero 4. & ibi Bellamera numero 1. vbi dicunt non posse huiusmodi religiosum obligare libros, vel alias res ad usum sibi à monasterio concessas pro eo mutuo ad expensas necessarias contracto, nec valere obligationem. Quippe dicendum est posse vtrique; nam si potest obligare monasterium, poterit à fortiori eas res, argum. aubent. multo magis. C. de sacrosancti. Eccles. Atque ita docent Abbas cap. quanto. numero 5. de officio ordinarij. Felinus, licet aliquantulum dubius, cap. cum dilecti. num. 18. de rescriptis. Nauarr. comment. 2. nam. 65. ad fin. de regularibus. Vtrum autem sit tunc pro alio fideiubere, valeat fideiussio, dixi supra.

Dieta autem duplici num. praecedenti limitanda sunt dupliciter. Prius limitatio est, nisi pecunia mutuo accepta sit ad expensas excedentes quantitatem religioso illi quotannis destinata: tunc enim non tenebitur ad illas monasterium, quippe in eo excessu excedit limites sibi commissos. Id etiam constat ex similitudine filii-familias existentis in studio de licentia patris, nam pater ad excedentes expensas non tenetur, vt constat ex l. sed Iulianus. 9. §. proinde si accepit. vers. quod dicitur. ff. ad Macedonianum, ibi; quod dicitur in eo, qui studiorum causa absens mutuum acceperat, cessare Senatuum mutuum non excesseri, nempe eam quantitatem, quam pater solebat subministrare. Vbi optime Glossa verb. quod dicitur, ait non vitari vtile per inutilem excessum, sed teneri

teneri tunc patiem vsque ad eam debiti quantitatem acceptam tunc mutuo a filio, secus quoad excessum...

18 Hoc tamen intellige, nisi morbi causa religiofus ille id debitum excedens annuas expensas contrahat...

19 Quare non placet distinctio, quam tradunt Speculator tit. de salariis. §. vltim. qui est de salariis Medicorum...

20 Posterior limitatio est, quando religiofus ille in studio, alioue negotio expensis monasterij versaretur...

munificatio. §. casu. 25. numero 55. in. Graffis 2. part. deest libro 3. cap. 19. numero 41. Molina tomo 1. de iust. disputatioe 140.

17 Vtrum autem si religiofus rem sibi mutuam datam male consumat, & nil apud illum extet, gauderet beneficio Macedoniani, quod filiisfamilias hic mutuum expendentibus conceditur...

18 Quod si religiofus ille fit in studio, vel alio negotio abque superioris licentia, est pro illis expensis nequeat conueniri, quatenus est in monasterij detrimentum...

21 Vtrum autem sit actio intendenda contra monachum debitorem, an potius contra monasterium, diximus.

22 Quod si petas, an monasteria privilegio miserabilium personarum gaudeant, vt agentia contra laicum, possint illum euenire apud Curia Regie iudices...

23 Quamuis autem monasterium, quod ex alienum soluendo non est, cedere bonis possit, vt constat ex §. si quis autem adiecerit. authent. vt determinatus si numerus clericorum...

24 Vtrum autem sit actio intendenda contra monachum debitorem, an potius contra monasterium, diximus.

25 Quod si petas, an monasteria privilegio miserabilium personarum gaudeant, vt agentia contra laicum, possint illum euenire apud Curia Regie iudices...

S V M M A R I V M.

An contractus iniis a religiofo abque superiore licentia, sint omnino irriti, an potius in monasterij fauorem valent?

26 An contractus iniis a religiofo abque superiore licentia, sint omnino irriti, an potius in monasterij fauorem valent?

27 Quastio secunda. An contractus iniis a religiofo abque legitima superioris licentia, sint prorsus irriti, sed nullius momenti...

vel neuter contrahens, aut vterque ligatus maneat. Ceterum dicendum est, eos contractus non esse omnino irritos, sed irritos esse quatenus sunt in monasterij preiudicium...

Ex quo deducitur, culpam lethalem esse religiosum contrahere abque superioris licentia cum eo, qui incius esset...

Quare contrahenti cum minori, vel Ecclesia, ne sit in suspensio, integrum est agere, vt minor, vel Ecclesia, aut religio compellantur declarare solemniter, an velint contractu stare...

Tandem ex his inferetur, religiosum sibi, sive monasterio suo, sive imperionaliter stipulanti, acquirere monasterio, quia valet stipulatio monachi pro monasterio...

numero 1. in 2. conf. 85. num. 1. Tapia alios referens au- phent. ingressi. verb. sua. cap. 7. numero 5. C. de sacrosancti. Ec- cles. Quod si monachus ille stipularetur alij, non qua- rit illi, quia non potest, nec etiam monasterio, quia illi stipulatus non est, arguor. l. serui meum. ff. de stipu- lation. serui. vt tradunt Innocent. Anton. Hostiens. Ioan- nes Andreas, Ancharanus, Cardin. Henric. ibidem. Quodsi alicuius mandato stipulatus esset, actio non ac- quiritur mandanti, sed monasterio: at hoc cogitur cedere actiones in totum mandanti, vt dicitur in ser- uo fructuario. l. si liber homo. & ibi notat Bartolus ff. de stipulati. serui. & tradit Angel. insti. eod. tit. §. serui communis sum. 3.

53 Hec autem religio stipulatio, per quam dixi- mus numero praecedenti acquiri monasterio, id ope- rabitur, vt donans, aut promittens resiliat nequeant post eam religio stipulationem: at semper a ratiabi- tione, & consensu monasterij dependere, vt firma sit, quia, vt probauimus numero 28. contractus a religioso factus absque monasterij commissione, claudicat in monasterij fauorem. Atque iure docet Molin. tomo 2. de insti. disp. 264. col. 2. vers. iure etiam concessum est.

34 Quare quamuis religiosus peccet acceptando do- nationem, aut legatum absque superioris licentia, tenet tamen acceptatio, quatenus est in fauorem monasterij, vt bene docent Nauarr. comment. 2. nu- mero 32. de regular. Azor tomo 1. insti. moral. libro 12. cap. 10. quaestione 2. At peccatum hoc non credo esse le- thale, si non acceptet animo sibi quaerendi, aut re- tinendi absque superioris licentia, quia nullum do- nanti, aut leganti, aut monasterio damnum infer- tur, sed in eius commodum redundat; nec proprie tunc delinquitur contra paupertatis votum, cum non sibi acquirere, aut retinere velit, sed mono- sterio.

S Y M M A R I V M.

- Explicatur, quando ex contractu oriatur obligatio civilis, & naturalis, & quando sola naturalis, seu in solo conscientia foro, & quando neutra. n. 35.
- An religiosus obligetur naturaliter, seu in conscientia foro ex contractu, quem absque superioris licentia inuit? Refer- tur quaedam sententia. n. 36.
- Sententia auctoris. n. 37.
- An si eo contractu religiosus damnum intulerit, teneatur id resarcire? n. 38.
- An possit superior eam obligationem irritare? nume- ro 39.
- An oriatur obligatio naturalis, & civilis ex contractu de su- perioris licentia inuit? n. 40.
- An iure integrum sit illi, aut alteri superiori irritare? nu- mero 41.
- Virum fideiussor religiosus teneatur? n. 42.
- An is cui promissus religiosus, teneatur cedere actiones fide- iussoris? n. 43.
- Quid si fideiussor accedat, contractus religiosus irritum iam a superiore, vel irritatio illa fideiussionem subsequatur? nu- mero 44.
- An idem dicendum sit de pignore, & hypotheca datus ad se- curitatem, quod de fideiussore diximus? n. 45.
- An dicendum sit idem, si fideiussor accedat ad contractus, sine ad debiti securitatem? n. 46.
- Quid si fideiussor se tanquam principalem obliget, an tunc censendus sit in principalis, ita vt maneat obligatus, religiosus non obligato, & gaudeat beneficio, vt conueniri nequeat, donec debitor principalis conuenis bona exen- diamus? n. 47.
- Et quid quando fideiussori iustitiam accesserit? nu- mero 48.

Fideiussor laicus religiosus, aut clericus, an sit conuenien- tiorum iudice seculari, & quando fideiussor gaudeat prin- cipalis beneficii. n. 49.

QVAESTIO vltima. An religiosus ex contractu, quem absque superioris licentia inuit, obligatur naturaliter, seu in foro conscientiae, & quid de eius fideiussore? Oportet praemittere quod latius proba- uimus libro 1. de matrimonio disp. 7. numero 14. & du- plici sequenti, nempe, duplicem posse oriri ex contra- ctu obligationem. Altera est civilis, id est, ad quam implendam datur actio in foro externo. Altera au- tem est naturalis, id est, quae non ex solo honesta gratitudinis debito oritur, sed ex vinculo legis natu- ralis. Et quamuis ad hanc non detur actio in foro causarum, obligat tamen in foro conscientiae: atque ea traditur regula ad cognoscendum, quando ex contractu oriatur obligatio naturalis, & quando ciui- lis. Si lex humana contractum reprobet, ipsi quae prohibeat ei resistens, neutra obligatio oritur. Si au- tem lex humana minime contractum resistat, ipsum reprobans, nec ei assilat, sed potius denegat in foro externo actionem, tunc contractus hic delituit man- net auxilio iuris ciuilibus, & sub solo iuris naturalis fomento. Quare sola naturalis obligatio, verum in foro conscientiae debitum producens, conseruet: quod si lex non resistat contractui, sed illi assilat, il- lum quae approbet, oritur vtraque. Quae latius in praedicto loco explicuimus, & probauimus.

His praemissis, duplex est sententia. Prior fultinet ex contractu per religiosum absque sui superioris licen- tia inuito, ipsum non obligari naturaliter, nec ciuili- ter, sed prorsus manere liberum. Ducitur, quod reli- giosus caret uelle, & nolle, & sic consensu, vt constat ex e. 2. de testam. in 6. qui ad obligationem natu- ralem desideratur. l. Strichon. §. naturalis. ff. de solut. & ideo non fit simile de seruo, qui eo quod con- sensum habeat, ex contractu absque domini licentia gesto, obligatur naturaliter, non tamen ciuilitur. l. naturaliter. §. ff. de condit. indeb. Secundo, quia leges ei contractui resistunt. cap. 2. de testam. in 6. & cap. non dicitur. 12. quaestione 1. Et haec sententia est valde proba- bilis, quam tenent Hostiens. sum. tit. de fideiussorib. §. & si quis, numero 3. vers. item excipitur monachus. Abbas cap. ex rescripti. numero 1. de iureiur. & ibi Alex. de Neuo numero 6. Felinus num. 1. Zafus ad. naturaliter. numero 2. Faber §. at nec in fin. insti. de fideiussor. For- tunius l. gallus. §. & quid si tantum numero 70. ff. de liber. & possib. Cagnolus cap. in personam. numero 3. ff. de reg. iuris. Caballos in suis commun. opinion. quaestione 446. numero 13. Antonius Cucus libro 3. insti. maior. tit. 5. numero 37. explicans, quamuis iurciurando is con- tractus formatus sit. Monald. conf. 30. a numero 1. & quae ad fin. volum. 2. qui concludit numero 14. non fat esse, vt Praelatus non contradicat, vt obligatio illa oriatur, sed esse opus, vt illum contractum approbet. Molina tomo 1. de insti. disp. 140. col. 11. vers. potius dis- tinguerem, cum limitatione tamen quam numero 32. explicuimus, & cum eadem limitatione dicit esse valde probabile Leonardus libro 2. de insti. cap. 41. dub. 11. num. 90.

Posterior sententia (cui tanquam probabiliori adhaereo) asserit ex eo contractu obligationem naturalem in religioso oriri, dum superior non irritat: secus autem de ciuili, quamuis neutra in mo- nasterio ipso oriatur. Dico, quod nullum inter religiosi vota, ac promissiones homini factas dis- crimem inueniam, cum vtraque obligatio consen- sum exigat, & vt omnino firma, ac irrevocabi- lis sit, indiget quoque superioris licentia. At reli- giosus tenetur votis absque superioris licentia a se emissis,

emissis, dum a superiore non irritatur. Ergo similiter te- nebitur promissione homini facta, & aliis contractibus cum eo inuito, dum superior ea non cassat. Nec obstat contraria, quia religiosus sufficientem consensum ad praedictam obligationem habet, sicut & ad vota. Di- citur autem non habere uelle, aut nolle, quia id non ita efficax est, quin possit a superiore reuocari. Nec iura praedicta his contractibus resistunt, sicut nec vota. Tandem, quia religiosus comparatur seruo, qui sine domini licentia contrahens obligatur naturaliter, non tamen ciuilitur. l. naturaliter. 13. ff. de condit. indeb. Et ideo hanc partem sustinent Abbas conf. 104. numero 4. volum. 1. Nauarr. comment. 2. numero 42. fin. de regularib. Syluester verb. religio. numero 8. quaestione 3. Rosell. verb. monachus. numero 7. & ibi Armilla numero 12. Tabiena nu- mero 11. quaestione 10. Azor tomo 1. insti. moral. libro 12. cap. 11. quaestione 5. Leonardus libro 2. de insti. cap. 2. dub. 1. nu- mero 6. Rebelle de insti. part. 2. libro 1. quaestione 8. sect. 1. nu- mero 4. qui bene ampliat numero 5. huc ea promissio fiat alteri religioso, siue seculari. Non tamen placet quod eo numero addit, nempe, eam promissionem non fore validam, si consistet esse contra superioris volunta- tem, quippe est religiosus peccet uouendo contra ex- pressam superioris voluntatem, non tamen votum est irritum, nisi superior vota prohibens, expresse suam voluntatem esse, vt irrita sint aliter facta. Ac proinde idem dicendum est de promissione homi- ni facta. Sicut etiam non placet limitatio, quam appo- nit Azor ea. quaestione 5. nempe, vt hoc intelligatur in iis, quae potest facile, & commodè per ipsum reli- giosum praestare, quia ea limitatio non admittitur in votis.

38 Siue tamen hanc, siue priorem sententiam ample- ctamur, dicendum est, si eo contractu religiosus dam- num aliquod iniussu intulerit, cum teneri hoc dam- num restituere, cum restituendo fuerit, iuxta ea quae diximus supra, ubi restituendi modus explicatus est. Quod bene docent Molina tomo 1. de iustit. disp. 140. col. 11. vers. potius distinguerem. Leonardus libro 2. de iust. cap. 41. dub. 11. numero 90. Sicut etiam ibidem probaui- mus, teneri religiosum quodcumque aliud damnum il- larum modo sibi possibili resarcire.

39 Potest etiam superior eam contractus obligationem irritare, & ex tunc nulla ratione tenebitur religio- sus, sicut idem votis contingit, quod religiosus volun- tas a superiore pendeat. Sic tradunt Nauarr. Azor, Rebelle. numero 4. Leonardus allegati numero 31. Addit Rebelle posse irritare ex rationabili causa eam pro- missionem, sicut & vota. At credo nullam exigi cau- sam, sicut nec ad votorum irritationem, vt diximus. At quamuis irritet contractum, religiosus qui fuit ini- iusta damni alicuius causa, tenebitur id resarcire, iux- ta dicta numero praecedenti, quod Praelati irritatio nec eam restituendi obligationem impedit, nec impedire possit.

40 Quod si est legitima superioris licentia religiosus contractum, inquit, obligabitur naturaliter, & ciuili- ter, cum nihil ad eius contractus firmitatem petunt tunc deficiat, atque religiosi voluntas ex superioris ar- bitrio pendeat. cap. si religiosus, de electione in 6. Atque ita docent Abbas cap. ex rescripti. numero 1. de iureiur. & ibi Bald. in fin. Alexander de Neuo numero 5. Felin. numero 1. Tapia a. et. ent. ingressi. verb. sua. cap. 18. numero 17. C. de sa- crosancti. Eccles.

41 Sed an tunc possit superior, qui licentiam concessit, aut successit, aut alius eo superior irritare? De hac re egi libro 9. de matrim. disp. 40. numero 14. vbi sustinui contra Arag. non posse valde irritare, quam- vis subditus non exequens, renitente superiore, sit a culpa liber: & ibi probaui tradens differentiam inter votum, & hanc promissionem, atque idem denuo ap- probo. Et id factis confirmat, quod numero praeced.

diximus; cum enim ex hoc contractu oriatur obliga- tio naturalis, & ciuilibus, nulla sunt superioris partes ad auferendum ius inde tertio illi acquisitum. Item, quia Praelatus successit tenetur stare contractu praedecessoris, vt multis textibus, & Doctoribus allegatis probat Manuel quaestiones regularium tomo 3. quaestione 26. artic. 1.

Tandem tractandum est de fideiussore huius religio- si. Et quidem si teneamus priorem sententiam assen- tientem religiosum non obligari naturaliter ex contra- ctu absque superioris licentia inuito, dicendum sub- inde est, nec fideiussorem manere obligatum: & ita asserunt Abbas, Alexander de Neuo numero 30. pro priori illa sententia allegati. Quod si teneamus poste- rior sententiam, quam numero 31. sustinuimus di- centem religiosum obligari naturaliter, dicendum sub- inde est, fideiussorem obligari naturaliter & ciuilitur: atque ita docent Abbas, Nauarr. Leonardus, Azor quaestione 6. ubi pro hac sententia allegati. Ratio autem huius est, quia ea est certissima regula, vt principali nullo modo obligato, non teneatur fideiussor. Secus quando principalis saltem naturaliter obligatur, vt constat ex l. cum lex. 47. ff. de fideiussor. & l. manvater. 13. ff. de con- dit. indeb. ubi pro hac sententia allegati. Et ob id fidei- ussor pro seruo acceptus, tenetur. & l. fideiussor obliga- ri. 17. in princip. ff. de fideiussor. vbi Glossa verb. non est, red- dit rationem, quia deficiente principali obligatione, deficit accessoria fideiussoris. reg. cum principalis. 338. ff. de reg. iuris.

Tenebitur autem tunc is cui religiosus promissit, cedere fideiussori actionem, quam habet aduersus reli- giosum; & cum sola sit obligatio naturalis, solum illam cedet, vt per l. si eius. ff. ad Trebell. tenet Bart. l. Ado- stinus. ad finem. ff. de solut. Felician. de censib. tomo 2. libro 3. cap. 2. num. 20.

Hinc deducitur, fideiussorem accedentem ei reli- giosi contractui, postquam a superiore irritatus fuit, nullatenus teneri: quippe religiosus iam ex illo contra- ctu nec naturaliter tenebitur, vt diximus num. 39. & docet Nauarr. comment. 2. numero 42. fin. de reg. non proderit autem illa contractus irritatio, si fideiussio- nem subsequatur, quia tempore, quo fideiussor ac- cessit, fideiussio legitima fuit, obligansque naturali- ter, ac ciuilitur, vt pote quae naturali religiosi obliga- tioni tunc existens accessit; ac proinde eius valor non cassatur cessante obligatione principali per il- lam irritationem, quia irritatio illa non potuit ex- tendi ad fideiussionem factam a non subdito illi su- periori. Sic tradit Leonard. lib. 2. de insti. cap. 28. dub. 1. nu- mero 6.

Atque idem prorsus quod de fideiussore dicitur, 41 dicendum est de hypotheca, & de pignore, si forte aliqua data sint ad securitatem, quia id pignus lo- cum fideiussoris obtinet. Sic Nauarr. comment. 2. numero 42. fin. de regularib. Azor tomo 1. de insti. moral. libro 12. cap. 11. quaestione 6. Molina tomo 1. de insti. disp. 140. col. 11. vers. 1. distinguerem.

Quamuis autem dicamus fideiussorem non obliga- ri, siue quia sustinemus religiosum ex eo contractu non obligari naturaliter, siue quia fideiussio accessit contra- ctu iam irritato, est id dupliciter temperandum. Prius, vt intelligatur quando fideiussor petitus est ad debiti ex eo contractu consergens securitatem; tunc enim cum ex eo contractu nullum resularit debitum, etiam naturale, nulla consergit obligatio ex parte fidei- ussoris, qui solum conseruit obligatus, si principalis deberet, & non solueret: secus autem si fideiussor adhibeatur ad contractus securitatem ea ratione, qua pendet ex voluntate Praelati, ne rescindatur ab illo; tunc enim consergit obligatio etiam ciuilibus ex parte fideiussoris, quamuis Praelatus nolit contractum stare, quia in hoc casu se obligauit pro principali.

Sic tradunt Leonardus lib. 1. de instu. cap. 23. lib. 1. num. 7. Molina tomo 1. de instu. disputat. 140. col. 11. vers. 2. distinguere. Qui optime addit regulariter credendum esse peti a religioso fideiussorem hoc posteriori modo: & proinde in dubio ita iudicandum esse, quia cum constet firmitatem contractus religiosi pendere a superioris voluntate, volentis illum ratum habere, censendus est fideiussor petitus ad securitatem contractus, quatenus ex ea voluntate pendet.

47 Posterior limitatio est, nisi fideiussor se obligarit tanquam principalis debitor, seu, quod idem est, faciendo debitum principalis debitoris suum proprium, ut passim fieri solet. Tunc enim quamvis dicamus religiosum nullatenus obligari, dicendum est, fideiussorem tamen, quod non accessorie, sed principaliter se obligarit. Sic Nauarr. comment. 2. numero 42. vers. 6. quod vix reperies, de regularib. Mandos. de em. minor. questione 135. dicens sic decisum in Rota: quia quoties fideiussor se obligat ut principaliter, est principalis, ut tenent multi, quos refert, & sequitur Gualdenfis de arce restituti. 6. cauel. 30. numero 3. & multos alios refert Felicianus tomo 2. de censib. libro 3. cap. 2. numero 20. & tenet Molina tomo 2. de inst. disputat. 145. ad. 8. vers. quando fideiussor. Manuel questionum regul. tomo 3. questione 26. artic. 2. fin. Sed hac limitatio non caret difficultate, quia Glossa aubenti. de fideiussor. in princip. verb. fideiussorem, in fin. & Speculat. tit. de renunciat. & cond. s. vnic. numero 18. vers. sed si fideiussor se principalem. & ibi Ioannes Andreas in addit. littera A. citato Alberto, & alij, quos refert Felician. eodem numero 20. dicunt, quando non fit obligatio novatio, esto fideiussor se obliget tanquam principalis debitor, non esse eum verè debitorem principalem, sed fideiussorem accessorium debitori principali: ac proinde necessarium esse tunc executionem prius fieri in bonis principalis debitoris; quia certum est eum semper pro alto intercedere, origoque semper spectanda esse l. si filius. C. ad Macedon. & l. qui quod. ff. de donat. Quare si principalis debitor tunc non obligatur, dicendum est, nec fideiussorem accessorium tunc obligari. Et ideo ut hac limitatio vera sit, intelligenda est in altero ex duobus casibus. Prior est, quando fideiussor constituit se principalem debitorem, renunciando beneficio concessio sibi per aubenti. de fideiussor. in princip. & aubenti. presente. C. de fideiussor. quod est, ut prius excutiantur bona principalis debitoris, quam fideiussor possit conueniri. Sic Alexand. de Neuo cap. ex rescripti. numero 8. de iureiur. Posterior est, quando simul cum debitore principali in eadem scriptura fideiussor se obligat, ut fideiussor, ac debitor principalis: nam si seorsum in alia scriptura se se obligaret, solum fideiussoris rationem haberet. Quod docent Iason multos referens conel. 58. n. 4. lib. 3. Gregorius Lopez l. 57. verb. principalmente. tit. 18. pari. 3. Gutierr. de iuram. 1. pari. cap. 23. numero 8. & 11. vbi & alios refert. Qui quidem duplex casus satis placet, quamvis Molina loco paulo ante allegato teneat, siue in eadem scriptura, siue postea in alia fideiussor se obliget, ut debitor principalis, eum obligari tanquam principalem, & ideo conueniri posse non facta prius executione bonorum debitoris principalis: quia cum renunciat authentice concedenti hoc beneficium, habetur tanquam debitor principalis, ut diximus in prioribus casibus. At in hoc casu virtute renunciatur authentice illi, quod satis est. Sed hoc minimè eredo tanquam aduerum communi Glossæ, & aliorum Doctorum doctrinæ: sed dicendum est, requiri ad hoc vel expressam illius beneficii renunciacionem, iuxta priorum casum; vel in eadem scriptura constitui tanquam debitorem principalem, iuxta posteriorum casum.

48 Tandem censetur obligatus tanquam principalis, si fideiussori illi accedat iuramentum, quod iuramento ea virtus insit, ut actus alij irritos valere faci-

at eo modo, quo valere poterunt, ut ex multis probat Gutierr. de iuram. parte 2. cap. 2. numero 3. & duplici sequenti. Et ideo hanc partem sustinet multi, quos refertur, & sequuntur Dueñas reg. 335. limitat. 20. Gutierr. de iuram. 1. pari. cap. 23. numero 27. Mandosius & Manuel preced. num. allegati. Quamvis si factus probabile non sufficeret iuramentum; quod tenet Couarr. de pall. 1. pari. §. 4. num. 4. & multi alij, quos refert Dueñas, & Seraphin. de privileg. iuram. privileg. 90. n. 1. vsque ad 11. re hac late disputata, dicit posse vtramque sententiam facile sustineri, & rationes prioris sententie soluit.

Hic demum obseruandum, laicum clericis, ut 49 religiosi fideiussorem conueniendum esse coram Iudice seculari, quamvis principalis coram eo conueniri nequeat, ut optime tradunt Abbas cap. ex rescripti. n. 2. de iureiuram. & ibi Alexander de Neuo numero 11. Antonius, Romanus, Archidiaconus, Baldus, quos refert, & sequitur Additionator ad Abbatem, ibi. verb. seculari. Et ratio est, quia exceptio competens principali ratione personæ, non transit in fideiussorem, ut optime tradit Glossa communiter recepta instu. de replicat. §. finali. verb. fideiussoribus, & Dynus reg. privilegium. 7. numero 2. de reg. iur. in 6. Privilegium enim personale non transit ad tertium, sed personam sequitur, cum eaque extinguitur, ut habetur ea regul. privilegium. Ad privilegium exemptionis à foro seculari competit clerico ratione personæ: & ideo eius fideiussor eo iuari non potest.

C A P V T XXXII.

Quando religiosus transit licite ab una religione in alteram, vel ad Episcopatum, aut ad aliud beneficium, ad quem pertineat bona, quæ prius acquisierat, vel in posterum acquirit.

S Y M M A R I V M.

- Quot questiones disputantur de sint. n. 1.
- Transitus de una religione in aliam quotupliciter fieri possit. num. 2.
- Quando religiosus transit licite ex vno ordine ad alium, & uterque est succedendi capax, bona post transitum acquisita vtriusque monasterij sint. n. 3.
- An bona in priori monasterio acquisita transferantur quoque in posterum, vel in Ecclesiam, quando religiosus transferatur ad Episcopatum? Refertur duplex sententia cum suis limitationibus. n. 4. vsque ad 7.
- Explicatur sententia auctoritatis n. 8.
- Ad quod monasterium pertineant bona, que post egressum, vel ante professionem in posteriori monasterio hic acquisita? num. 9.
- An bona, que religiosus hic in ingressu donauerat priori monasterio, vel aliis donatis a contemplatione eius ingressus, transferantur in posterum? n. 10.
- An quando religiosus non voluntarie, sed necessitate coactus transit ad posterum monasterium, usufructus bonorum, quæ prius acquisierat, pertineat ad posterum? numero 11.
- An dos à moniali datum monasterio, sit reddenda posteriori, ad quod transit? n. 12.
- An transiens ad aliam religionem possit secum deferre vestes, scriptura, libros, & alia suppellectiles, quas habebat? numero 13.
- An possit secum deferre peculium, quod ex licentia in priori monasterio habebat? n. 14.
- An bona ad prius monasterium pertinentia pro solo tempore vite huius monachi, pertineant ad posterum monasterium, ut quia restitutus est de illis ante ingressum, vel grauatus est post mortem restituere, vel institutus est eam conditione, ut absque

absque libris decedens restituat tertio, & est casus in quo ea professione non excludit substitutum, vel quando proprietatis etiam pertineat ad monasterium, quia excludit substitutum? n. 15.

Solutum argumentum. num. 16.

Quando transitur licite ex monasterio capaci ad capax, vel ad Episcopatum, & in priori deferretur hereditas, an non est adita ante posteriorem professionem, ad quod monasterium ea pertineat? Refertur quadam sententia. n. 17.

Explicatur sententia auctoritatis. n. 18.

Solutum argumentum. num. 19.

Quid quando prius monasterium erat bonorum incapax, vel e contra, & institutio est pura, & tempore transitus iam monasterium capax adierat, vel si erat incapax, adierant heredes ab intestato? n. 20.

Quid si nondum adierant, sed solum erat delata tempore professionis in posteriori? Refertur quadam sententia. numero 21.

Et sententia auctoritatis. n. 22.

Quid si successio est in maioratu Hispanos, & quo tempore consideretur capacitas ad succedendum in hoc? & quid si tempore successione erat incapax, ut frater Minor, is in quo institutus est? n. 23.

Quid si privilegio Principis restituatur, qui ob haresum, aut crimen lesa maiestatis, aut alius est incapax, aut ex Pontificis dispensatione possit nubere, qui ratione clericatus, aut religionis exclusus erat à maioratu? n. 24.

Quid si non esset heredis institutus sed legatum, & quo tempore exigatur capacitas ad legata percipienda? numero 25.

An professus in monasterio incapax perdat omnino, & irreuerabiliter ius succedendi, ita ut nec transitus ad capax, nec factus Episcopus, nec electus illud recuperet? numero 26.

An qui post delatum sibi, & non aditam hereditatem proficetur in ordine Minorum, & ea nondum adita per heredes ab intestato, est in monasterio capax, vel Episcopus, & sic capax, possit illam adire, aut monasterium capax ad quod transit? n. 27.

Quid si frater Minor instituitur heres, & tempore mortis testatoris est habilis, quia transitus ad monasterium capax, vel est Episcopus? Refertur quadam sententia. numero 28.

Explicatur sententia auctoritatis à num. 19. vsque ad 32.

An frater Minor non institutus à parentibus ratione incapacitatis, possit factus Episcopus, aut translatus ad monasterium capax tempore mortis patris, aut post rumpere testamentum? n. 33.

An frater Minor ante, vel post ingressum monasterij substitutus pupillo, si tempore mortis pupilli reperiat capax, ut si factus sit Episcopus, aut transferat ad religionem incapacem, succedat illi pupillo, & generaliter in omni substitutione, an sufficiat capacitas tempore mortis eius grauitati, aut pupilli, cui succedendum est? numero 34. 35. & 36.

An frater Minor, qui ante professionem reseruauit sibi aliqua bona in eum euentum si e religione egrederetur, recuperare factus Episcopus, aut translatus ad religionem capacem? n. 37.

An si ante statuo, ut extantibus masculis femina non succedat, frater Minor iam factus capax tempore successione femina non excludat? n. 38.

Bona à religioso acquisita post transitum ad monasterium incapax: cuius sint? n. 39.

Quando institutio est conditionalis, & in priori monasterio, aut ante ingressum in illud est religiosus institutus, & in posteriori impletur conditio, ad quod monasterium ea bona pertineant, & quo tempore exigatur capacitas in institutionibus, & quo legatus conditionalibus. Refertur quadam sententia. n. 40.

Explicatur sententia auctoritatis. n. 41.

Summa Tho. Sanchez. pars 111.

Quid si contrarius, aut promissione debeatur aliquid religioso, & post transeat ad aliam religionem, & quod capacitas tempus in contrariis inspicatur? n. 42.

Quid si institutus sub conditione est, tunc capax, an tempore impleta conditio incapax, aut e contra? n. 43.

An possit frater Minor institutus heres non absolute, sed in tempore, quo capax erit? n. 44.

Quid quando religiosus non transferitur de vno monasterio ad aliud, ut ibi donato proficatur, sed ut agat penitentiam? n. 45.

Quando religiosus transferitur ad aliam religionem, non ut proficatur, sed ut ibi penitentiam agat, bona prius acquisita ad quod monasterium pertineant, & à quo sit ille alienatus? n. 46. 47. & 48.

Quid de bonis acquisitis in posteriori monasterio, in quo hic reclusus est ad agenda penitentiam? num. 49.

Quotupliciter censet solent professio. n. 50.

Quando quis proficetur in genere generalissimo, cui acquiritur? num. 51. & 52.

Quid quando proficatur in genere subalterno, & translatus est ad aliud monasterium eius ordinis? num. 53. & 54.

Quid quando proficatur in specie specialissima? n. 55.

Quando monasterium est destructum, ad quem pertinet eius monasterij bona. Refertur duplex sententia. numero 56. & 57.

Explicatur sententia auctoritatis. n. 58. & 59.

Quando religiosus est legitima superioris, aut Pontificis licentia exira monasterium visum, cui acquiritur. numero 60. & 61.

Post numerum 61. inuenies alia summaria.

CVI religiosus possit licite, & illicitè egredi à religione, in hoc cap. tractandum est de egressu licito, & ad quem tunc pertineant bona; & in cap. sequenti disputandum erit, quando egressus est illicitus. Duplex igitur questio in presenti agitanda est. Prior est de transitu licito ad aliam religionem. Posterior est de transitu ad Episcopatum, vel ad aliud beneficium.

QVÆSTIO prior. Ad quod monasterium pertineant bona religiosi licite ex una religione in alteram diuersi ordinis transeuntis. Qua in re diuersæ oriuntur difficultates, cum possint varij esse institutiendi religiosi modi, varique religionis ordines. Potest enim religiosus purè, aut sub conditione institui: potest etiam euenire, ut prius monasterium, à quo fit transitus, sit capax succedendi, id autem in quod transitur, sit incapax; vel e contra, ut prius sit incapax, posterius capax; vel vtrumque capax sit. De quibus modis, ut clarè procedamus, est seorsum in hac questione agendum: potèstque disputari de bonis acquisitis ante transitum ad posterum monasterium, & de bonis etiam postea acquisitis.

Prima ergo difficultas est, quando vtrumque monasterium est succedendi capax, ad vtrum illorum pertineant bona ante transitum acquisita. Nam de bonis in posteriori post professionem comparatis, siue hereditate, siue legato, siue operis; & industria, nemo dubitat ad posterum monasterium pertinere, ut si post professionem in posteriori morte testatoris, parentum, aut consanguineorum defecit ipsi hereditas aliqua, siue ex testamento, siue ab intestato, aut legatum aliquid, vel quancumque aliam rem, quomodocumque acquirat, fatentur omnes ea esse posterioris huius monasterij: quia emissa in eo professione, nihil profus habet cum priori monasterio commune, sed omnia profus iura cum sua persona transtulit in posterum, sicut ea omnia in prius professione transtulerat.

Sed punctus difficultatis eo pertinet, an bona, que prius monasterium ratione illius monachi acquisierat, transferantur quoque in posterum, ut si ratione